

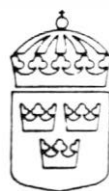
Motion till riksdagen

1989/90:A83

av Carl Bildt m.fl. (m)

med anledning av prop. 1989/90:76

Regionalpolitik för 90-talet

Mot.
1989/90
A83

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	3
2. Inledning	3
3. Regionalpolitik i olika perspektiv	5
3.1 Den centraliserade statsmakten	5
3.2 Storstäder och regionala tillväxtcentra	6
4. Viktiga faktorer för regional utveckling	7
4.1 Klimat och miljö	7
4.2 Det goda entreprenörklimatets betydelse	7
4.3 Nätverkssamverkan	7
4.4 Näringslivstradition	8
5. Betydelsen av statens och kommunernas agerande	8
5.1 Utlokalisering	8
5.2 Decentralisering av besluten	9
5.3 Skatteutjämning	9
5.4 Kultur och fritid	9
6. Betydelsen av god energitillgång	10
7. Betydelsen av kommunikationer	10
7.1 Allmänna förutsättningar	10
7.2 Regeringens politik	12
7.3 Moderata förslag	13
8. Betydelsen av kunskap och utbildning	13
8.1 Undervisning vid de mindre högskolorna	14
8.2 Forskning vid de mindre högskolorna	15
8.3 Yrkesutbildning	16
8.4 Övriga skolor	16
8.5 Teknikcentra	16
8.6 Utvecklingsfonderna	17
9. Betydelsen av stärkt konkurrenskraft	18
9.1 Sänkta arbetsgivaravgifter	18
9.2 Transportkostnader	19
10. Förutsättningar att starta och driva företag	20
10.1 Etableringshinder	20
10.2 Skatteregler	20

10.3 Bankernas roll	20
10.4 Utvecklingsbolag	21
11. Lokaliseringsstöd	21
11.1 Regeringens politik	22
11.2 Moderata förslag	22
12. Ge landsbygden en chans att leva bättre	24
12.1 Skatterna	25
12.2 Jord- och skogsbruk	25
12.3 Kombinationssysselsättning	26
12.4 Skärgårdsproblemen	26
12.5 Kommunikationerna på landsbygden	26
12.6 Glesbygdsstöd	27
12.7 Glesbygdsdelegationen	27
13. Anslagsfrågor	28
13.1 D1 Lokaliseringsbidrag	28
13.2 D4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter	28
13.3 D5 Sysselsättningsbidrag	28
13.4 D6 Särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder	28
13.5 D7 Glesbygdsdelegationen	29
13.6 D10 Särskilda regionalpolitiska insatser i Jämtland	29
13.7 D11 Riskgarantilån	29
14. Hemställan	29

Mot. 1989/90
A83

I. Sammanfattning

Skall Sverige på ett stort antal områden kunna möta morgondagens utmaningar måste hela vårt land bidra till den ekonomiska tillväxten. För att detta skall kunna ske krävs att tillväxtprocessen fungerar i hela landet.

Regeringens förslag till en ny regionalpolitik innehåller egentligen inga nyheter. I stället innebär förslagen att ytterligare statliga medel anvisas. Orsaken till socialdemokraternas problem med regionalpolitiken är att de inte vill inse att ett allmänt gott näringslivsklimat är den främsta förutsättningen för tillväxt och välstånd i alla landets regioner.

De viktigaste politiska insatserna för att förbättra förutsättningarna för invånarna i de svagt utvecklade delarna av vårt land återfinns inte inom ramen för den normala regionalpolitiken. Det framtida skattesystemet. Sveriges framtida roll i Europa. förutsättningarna för energiförsörjningen och regler och lagar kring företagande är ingen av de faktorer som kommer att betyda mer för den regionala utvecklingen.

Om politiken förändras bl.a. på de ovan uppräknade områdena kommer tillväxten i den svenska ekonomin att öka. Då kommer också alla delar av landet att kunna utvecklas. Regionalpolitiska insatser behövs då för att underlätta utvecklingsprocessen – inte för att starta den.

Målsättningen för regionalpolitiken bör vara att alla landets regioner skall fungera på ett tillfredsställande sätt.

De särskilda regionalpolitiska insatserna skall koncentreras till de regioner som har den svagaste utvecklingen. Men samtliga län har landsbygd- eller glesbygdsområden med speciella problem. Även för länen utanför de regionalpolitiska stodområdena måste det finnas resurser att göra insatser för att främja utvecklingen på landsbygden.

Beslutsrätten över regionalpolitiska stödmedel bör decentraliseras till länsnivå i så stor utsträckning som möjligt.

Vi avvisar regeringens förslag om särskilda statliga riskkapitalbolag. I grunden är inte problemet att det finns för litet riskvilligt kapital – problemet är att småföretag är en alltför riskabel investering på grund av det kärva klimatet för just småföretag. Moderata Samlingspartiet föreslår en rad åtgärder för att förbättra småföretagsklimatet. Vi föreslår bland annat att det öppnas möjligheter för privata företag att lämna vinstandelslån.

Utvecklingsfondernas utlåningsverksamhet bör upphöra. Fonderna bör i stället koncentrera sin verksamhet på information och rådgivning i samband med nyföretagande.

Regeringens förslag till ändrade regler för lokaliseringsbidrag är visserligen ett steg i rätt riktning eftersom subventionsgraden minskar, men många av de problem som i dag är förknippade med lokaliseringsbidragen kvarstår. Vi anser därför att ett system med s.k. riskgarantian bör prövas.

Inledning

Den enskilde individen känner ofta en stark känslomässig bindning till sin hemtrakt. Den representerar en trygghetskänsla. Samtidigt väljer allt fler att

flytta till andra delar av landet. Det framställs ibland som ett nederlag för regionalpolitiken. Sa är inte fallet. Varje individ måste själv – utifrån hans eller hennes förutsättningar och intresse – avgöra bostadsort och yrke.

Under de senaste decennierna har det skett en omfattande inflyttning till städerna. För hundra år sedan bröt många upp och utvandrade till Amerika. I framtiden kommer många att flytta, inte bara inom Sverige utan inom Europa.

Under historiens gång har ekonomiska, politiska och värderingsmässiga förändringar medfört näringsstrukturella och befolkningsmässiga konsekvenser. Efterhand som de mer långsiktiga positiva effekterna blivit uppenbara har de accepterats av allmänhet och beslutsfattare. Alltför ofta har dock politiska beslutsfattare försökt motverka förändringarna. Den ovisshet och otrygghet inför framtiden som stora samhällsomdaningar alltid föder bland enskilda människor har använts som argument för politikernas handlande. Detta har alltför ofta fördröjt en utveckling som visat sig vara positiv för samhället och den enskilde.

En framgångsrik strategi som syftar till att minska de negativa och stärka de positiva regionala effekterna av näringslivets förändringar fordrar att orsakerna till förändringarna först klarläggs. Tekniska förändringar och ändrad efterfragan på olika produkter har stor betydelse. I debatten glömmar man dessutom ofta att politiken inom ett område kan medföra konsekvenser för den regionala balansen.

Ett perspektiv som försumrats är marknadsekonomins grundläggande betydelse för regional utveckling och tillväxt. Skall näringslivet i Sverige kunna utvecklas positivt krävs ett gott näringslivsklimat, som stärker marknadsekonomi och främjar kreativiteten hos enskilda individer.

Regeringens politik är märklig. Samtidigt som regeringen, genom skatter och avgifter, tar in pengar från företagen skall i ännu högre utsträckning företag kunna erhålla rena subventioner.

Regionalpolitiken måste utformas med hänsyn till förhållanden på andra politiska områden. Vi föreslår i partimotionen "Sveriges väg till Europa" (1989/90:U503) åtgärder för att Sverige inte skall bli en mindre utvecklad region i Europas utkant. Den Europeiska Gemenskapen bygger nu upp en gemensam inre marknad. Sverige bör tillämpa en strategi av stegvis anslutning som syftar till att svenska medborgare och företag erhåller samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter som medborgare och företag i andra västeuropeiska länder. Sverige måste parallellt med den nu pågående s.k. EES-processen analysera förutsättningarna för svenskt medlemskap.

En nödvändig faktor för att uppnå tillväxt i den svenska ekonomin är ett sänkt skattetryck. Skattetrycket i Sverige är högre än i något annat land – ca 57 procent. Vi föreslår i vår skattepolitiska partimotion "Sänkt skatt – större frihet – ökad välfärd" (1989/90:Sk403) riktlinjer för ett framtida reformerat skattesystem som medger en väsentlig sänkning av det totala skattetrycket.

Regeringens kärnkraftsavvecklingsprogram kommer att hota sysselsättning och välbästand. De mest elintensiva industrierna ligger i regioner som redan har en svag arbetsmarknad. I vår energipolitiska partimotion (1989/90:N404) framhåller vi att grunden för en energipolitik som inte allvar-

ligt skadar den svenska ekonomin är att de nuvarande kärnkraftsreaktorerna nyttjas så länge de uppfyller säkerhetskraven.

Arbetsmarknadens funktion är av vital betydelse för möjligheterna att nya arbetsplatser kan tillkomma i utvecklingsmässigt svaga delar av landet. Vi framlägger dels i en motion om arbetsmarknadspolitiken (1989/90:A252), dels i flera arbetsrättsliga motioner (1989/90:A749, A751, A760 och A761) förslag som syftar till en bättre fungerande arbetsmarknad.

I en situation där den politiska inriktningen förändrats i enlighet med våra förslag kommer det likväl att behövas åtgärder av regionalpolitisk karaktär i vissa delar av vårt land. Det är viktigt att regionalpolitiken utformas efter verklighetens krav och realiteter. Regionalpolitiska medel måste vara effektiva och bli föremål för kontinuerlig uppföljning och omvärdering.

Den regionalpolitiska kommittén, REK-87, har nu redovisat sina förslag. Dessvärre gick det inte att nå någon bred politisk enighet om en ny regionalpolitik. Regionalpolitiska kommittén förmådde inte presentera något egentligt alternativ till den nuvarande regionalpolitiken. Det bör noteras att flera av de förslag som utredningsmajoriteten förespråkade har avvisats av regeringen. Därvidlag har regeringen på några punkter anslutit sig till de synpunkter som redovisas av den moderata ledamoten.

Regeringens regionalpolitik präglas av en brist på nytänkande. Förslaget karakteriseras också av en stark tilltro till statliga myndigheter och diverse offentliga inslag i näringslivet.

Regionalpolitik i olika perspektiv

Det är viktigt att betrakta förhållandena i Sverige ur olika geografiska perspektiv.

- Det globala perspektivet handlar om Europas roll i världen och hur Europa i framtiden skall kunna stärka och hävda sin ekonomiska och kulturella position visavi omvärlden.
- Det europeiska perspektivet som rör Sveriges roll i Europas ekonomiska och kulturella gemenskap och som bl.a. innefattar hur vårt land skall kunna samverka och konkurrera med andra länder inom ramen för ett växande europeiskt samarbete.
- Det nationella perspektivet rör regional utveckling och måste innefatta hur vi skall skapa långsiktiga förutsättningar för regioner att utvecklas på ett positivt sätt.
- Det inomregionala perspektivet rör balansen inom en region.

3.1 Den centraliserade statsmakten

Sverige är i dag mera centraliserat än någonsin. Trots att decentralisering sedan 1970-talet har varit ett vanligt förekommande uttryck i politiken har utvecklingen drivits i motsatt riktning.

Den socialistiska ideologin med dess krav på likformighet kräver standardiserade lösningar. Därigenom kan makt och inflytande i samhället centraliseras. Ett av resultaten är en kraftig tillväxt av den offentliga sektorn. De offentliga utgifternas andel av BNP uppgick för 30 år sedan till ca 29 procent – nu är de ca 65 procent. Det har inneburit att allt fler viktiga ekonomiska beslut fattas av ett relativt fåtal personer i departement och riksdag.

Successivt har det offentliga inflytandet över individer och företag ökat. Företag och kommuner styrs av lagar och bestämmelser som oftast förskju- ter makten till Stockholm. Enskilda lagar har ofta förefallit motiverade och relativt harmlösa. Det sammanlagda resultatet har emellertid blivit svår- överskådliga lagkomplex, vilkas konsekvenser endast ett fatalt centralt place- rade experter kan överblicka.

För att styra eller "stimulera" kommuner och landsting har det skapats ett stort antal s.k. specialdestinerade statsbidrag. Staten delar ut stora bidrag till kommunerna om dessa utformar service m.m. på det sätt som staten vill. I realiteten har kommunernas självstyre därmed kraftigt reducerats. Socialde- mokraternas ambition har varit att Sveriges kommuner skall se likartade ut – oavsett om det är Göteborg eller Åsele, om det är Pajala eller Ystad.

En annan centraliserande effekt av statens bidragsgivning är att befolk- ningen i små kommuner många gånger betalar in mer i skatter och avgifter till staten än vad som återgår i form av statsbidrag. Invånarna i de små gles- bygdskommunerna kan sägas betala för den offentliga sektorns tillväxt i stor- städerna. Ett exempel är barnomsorgsavgifterna. I små glesbygdskommuner är inbetalningen i form av barnomsorgsavgifter oftast större än det statsbi- drag för barnomsorgen som går tillbaka till kommunerna.

Reglerna för verksamheten inom den offentliga sektorn – t.ex. sjukvården och barnomsorgen – är utformade så att verksamheten måste utföras i of- fentlig regi. Därför ser vi sällan några privata alternativ utanför storstä- derna. I stället är det storskaliga lösningar som tillämpas. Även små offent- liga sjukvårdsenheter blir dyra, eftersom de förväntas se ut och arbeta som stora sjukvårdsenheter.

När socialdemokraterna genomdrev Dagmar-reformen hävdade de att den skulle gynna glesbygdslän – så blev det inte. Däremot utsträcktes politi- kernas makt över sjukvårdssektorn.

3.2 Storstäder och regionala tillväxtcentra

Tillväxten i storstadsregionerna är inte ett hot mot utvecklingen i andra re- gioner, utan snarare en motor för tillväxt i hela landet. Tillväxten i områden som Stockholm, Göteborg och västra Skåne innebär inte att all befolkning och alla företag kommer att koncentreras dit i framtiden. Den mycket avan- ceerade teknikutveckling som i dag sker i storstadsområdena utgör i själva verket förutsättningen för att vi i Sverige skall kunna utveckla framtidens arbetsinstrument. Dessa ger radikalt ändrade förutsättningar för decentrali- sering av produktion och service. Detta gagnar långsiktigt våra möjligheter att skapa en balanserad regional utveckling.

Flera av de mellanstora städerna uppvisar i dag en dynamisk tillväxt. Ge- nom att näringslivet i mellanstora städer utvecklas växer en servicestruktur upp som även hjälper företagen i städernas omland.

Denna tillväxt av mellanstora städer är således en faktor som är positiv för den regionala balansen. Däremot finns det ingen anledning att, som REK87, förespråka speciella stödåtgärder för de mellanstora städerna. Vi anser att dessa städer har tillräcklig livskraft och tillräckligt goda allmänna förutsätt- ningar att kunna utvecklas av egen kraft.

4. Viktiga faktorer för regional utveckling

Utvecklingskraften i olika regioner påverkas i hög grad av faktorer som inte direkt kan styras genom politiska beslut.

4.1 Klimat och miljö

Klimatet i det norrländska inlandet är hårdare än i resten av landet. Detta leder till högre kostnader, främst för uppvärmning och för byggnadsinvesteringar. Klimatfaktorn kan också bidra till att skapa en mindre positiv bild av det norrländska inlandet hos personer från andra delar av landet, vilket försvårar och fördröjer rekrytering av nyckelpersoner. Dessa nackdelar kompenseras bäst genom en generell kostnadsänkande regionalpolitik.

Samtidigt har den goda miljön i bl.a. Norrland en betydelsefull attraktionskraft. Efter hand som medvetenheten om miljöproblemen ökar kommer säkerligen de delar av vårt land som kan erbjuda en fin naturmiljö att framstå som attraktiva för allt fler människor.

4.2 Det goda entreprenörklimatets betydelse

En framgångsrik regionalpolitik måste utgå från de enskilda människornas idérikedom, entreprenöranda och vilja att bidra till utvecklingen. Det är nödvändigt att utnyttja de teknologiska landvinningar som gör det möjligt att i en del sammanhang bortse från geografiska avstånd, liksom möjligheten att skapa nya arbets- och företagsformer. Kunskap och kompetensutveckling kommer att bli allt viktigare. Den centrala styrningen av lokala utvecklingsprojekt är hindrande och bör upphöra.

Den praktiska politiken måste utformas så att den främjar förståelse för och satsningar på individuellt entreprenörskap och företagande. Alternativet till socialdemokraternas tilltro till politikersamhället och den sociala ingenjörskonsten är en politik som mobiliserar utvecklingskraften hos enskilda människor. Politiken i en dynamisk ekonomi måste vara inriktad på avreglering, skattesänkning och decentralisering.

4.3 Nätverkssamverkan

En mycket viktig faktor i strävan att stärka utvecklingskrafterna i en region är därför att främja samarbete mellan företagare. Det kan röra sig om allt från rådgivning och samverkan vid företagsstarter till gemensamma kundkontakter eller samarbete med lokala och regionala myndigheter.

Insikten om det lokala näringslivssamarbetets stora betydelse ökar. Det finns numera flera praktiska exempel: Moragruppen, Söderhamnsmodellen, Laxaföretagens etableringscenter etc., som visar på nya medel att främja företagsutveckling och tillväxt.

Nätverk kan inte skapas genom politiska beslut. Däremot bör SIND, STU, utvecklingsfonderna och eventuella kommunala näringslivssekretärer ha som en viktig uppgift att skapa nätverk och samarbete inom lokalt näringsliv. Näringslivets egna initiativ måste ges stort utrymme, eftersom dessa många gånger kan visa på nya och framgångsrika metoder som medverkar till växande företagsamhet.

Svenskt näringsliv förknippas vanligen med ett tjugotal stora, internationellt inriktade företagsgrupper. Småföretagen, som ofta "setts över axeln" av socialdemokratiska politiker, är emellertid och kommer i framtiden än mer att vara en omistlig tillgång för den svenska ekonomin. Utan småföretagen skulle inte heller de stora företagen kunna fungera. Småföretagen svarar för det mest dynamiska inslaget i näringslivet. Sysselsättningen i småföretag skulle kunna öka ytterligare.

Förekomsten av småföretag varierar kraftigt mellan olika delar av vårt land. I vissa områden finns det en stark småföretagartradition. I andra delar av landet – främst i anslutning till de gamla bruksorterna – finns det få småföretag. Arbetsmarknaden har under lång tid dominerats av en, eller några få, arbetsgivare.

Den differentierade och dynamiska småföretagstraditionen i Gnosjö är eftersträvansvärd. Där finns det naturliga relationer och nätverk som främjar företagets tillväxt och uppkomsten av nya företag. Praktiskt taget alla har genom släktingar och vänner en förståelse för vad det innebär att driva ett företag. Det gör steget att starta ett företag lättare. Det innebär även att företagaren lätt kan få kontakt med andra företagare. I sådana områden ser man, generellt sett, inte andra företag främst som konkurrenter, utan som ett slags partner. De förutsättningar som möjliggjort denna utveckling måste vara utgångspunkten för en viktig del av den framtida regionalpolitiken.

5. Betydelsen av statens och kommunernas agerande

Statens agerande, både som övergripande beslutsfattare och som aktör på olika områden, påverkar den regionala utvecklingen.

5.1 Utlokalisering

Under 1970-talet genomfördes en utlokaliseringsovgång, när ett stort antal myndigheter flyttades från Stockholm till andra orter i landet. Därefter upphörde utlokaliseringarna nästan helt. Ett antal nyinrättade verk placerades dock utanför Stockholm. Under 1988 inledde regeringen en ny utlokalisering. Boverket, en sammanslagning av Planverket och Bostadsstyrelsen, placerades i Karlskrona. Delar av Riksskatteverket flyttades till Ludvika. Vattenfall tvingades förlägga del av sin verksamhet till Ludvika och Luleå. Det nyinrättade Banverket, som bröts ut ur delar av SJ, placerades trots protester från anställda och verksledning i Borlänge.

Moderata samlingspartiet var kritiskt när den socialdemokratiska regeringen genomförde den första utlokaliseringsovgången. Vi har även ifrågasatt de senaste besluten. Utvärderingarna av de tidigare utlokaliseringarna visar att resultatet i form av minskad effektivitet och ökade kostnader varierat mellan olika verk. I viss mån har utlokaliseringar bidragit till att ge de orter som fick del av utlokaliseringarna en mera mångfasetterad arbetsmarknad. Samtidigt innebär utlokaliseringarna påfrestningar för enskilda människor. För ämbetsverkens del har utlokalisering i flera fall inneburit svårigheter att rekrytera kvalificerad personal. I fallet med banverket kan detta möjligt påverka järnvägstrafikens utvecklingsmöjligheter.

Starka skäl talar för att centrala ämbetsverk med stora kontaktytor bör ligga i landets huvudstadsregion. Det hindrar inte att det kan finnas myndigheter eller delar av myndigheter som utan förfång kan flyttas till andra orter. Ett sådant beslut måste dock vara noggrant förberett.

5.2 Decentralisering av besluten

I stället för utlokalisering av centrala verk och myndigheter finns det anledning att decentralisera genom att sprida beslutsfattandet i olika frågor. Den viktigaste decentraliseringen är givetvis att i högre utsträckning ge de enskilda människorna ökat inflytande över sina egna aktiviteter. En decentralisering inom den offentliga förvaltningen, som innebär att fler beslut kan fattas på lägre nivå, bidrar till att minska avståndet mellan beslutsfattande myndighetspersoner och de enskilda individerna. De centrala verken blir mindre, och förhoppningsvis effektivare, samtidigt som den regionala nivåns beslutskraft stärks, vilket gynnar den regionala kompetensen. Arbetsmarknadsstyrelsen och riksskatteverket är exempel på att statliga myndigheter delvis har kunnat decentralisera beslutsfattandet.

5.3 Skatteutjämning

Höga kommunalskatter försämrar utvecklingsmöjligheterna i en kommun genom att ge ökade incitament att flytta från orten och genom att minska investeringsvilligheten. Därför är det särskilt viktigt att kommunerna i de regioner som har en svag utveckling håller nere den kommunala utdebiteringen.

För att möjliggöra detta måste det finnas ett väl avvägt skatteutjämnings-system som inte systematiskt gynnar högskattekommunerna.

Vi vill ta bort merparten av de specialdestinerade statsbidragen och införa ett skatteutjämningsystem som tar hänsyn i första hand till skillnader i den kommunala skattekraften och åldersstrukturen. Ett sådant förslag skulle gynna många kommuner med en i dag förhållandevis svag utveckling.

5.4 Kultur och fritid

Tillsammans med staten har kommunerna ett ansvar för att stödja olika kulturella aktiviteter. I första hand bör de intresserade själva svara för finansieringen, men det ringa publikunderlaget utanför storstadsregionerna gör det ibland nödvändigt att stat och kommuner bidrar till verksamheten.

Det statliga kulturstödet bör delvis förändras för att bättre överensstämma med målsättningen bakom regionalpolitiken. Därvid bör övervägas om inte det statliga stödet till kommunal kulturverksamhet kan göras mera generellt. Vidare måste de nationella kulturinstitutionerna genom bl.a. turnéer visa sitt ansvar för regional spridning av kultur.

Kulturutbudet är bara ett, om än viktigt inslag i det totala serviceutbudet. För många människor är tillgången på kommersiell service väl så betydelsefull, liksom det allmänna nöjesutbudet. En stor del av det kommersiella utbudet har kommunen svart att påverka, men den kan bl.a. genom generös tillståndsgivning underlätta för vissa verksamheter.

6. Betydelsen av god energitillgång

Sveriges miljö och ekonomi hotas av den nuvarande socialdemokratiska energipolitiken. Regeringens politik att mellan 1995 och 2010 lägga ner alla de svenska kärnkraftreaktorerna kommer att leda till drastiskt ökade elpriser. Det medför att den elintensiva industrin slås ut.

Mycket av den elintensiva industrin finns i områden som har förhållandevis svag utvecklingskraft. I Norrland och Bergslagen finns en stor del av den elintensiva industrin.

Den svenska ekonomin saknar livskraft för att kunna suga upp 10 000-tals personer som skulle bli arbetslösa vid en nedläggning av den elintensiva industrin.

Även många hushåll kommer att drabbas svårt ekonomiskt. Energiverket och naturvårdsverket har i sitt scenario för ett miljövänligt framtida energisystem, som inte utnyttjar kärnkraft, räknat med ett elpris för hushållen som är fyra gånger högre än dagens.

Moderata samlingspartiet anser att kärnkraften skall nyttjas så länge den är säker.

Om kärnkraften avvecklas under de närmaste decennierna finns det inga miljövänliga alternativ. Därför kommer de orörda älvarna i Norrland att offras.

Moderata samlingspartiet anser att de orörda älvarna bör bevaras. Dessa utgör omistliga naturvärden. Ur regionalpolitisk synvinkel är det dessutom uppenbart att dessa älvar är mycket mera värdefulla orörda än om det anläggs ett antal vattenkraftverk. Anläggningsarbeten ger arbete endast under begränsad tid – orörda älvar kan generera turism och därmed varaktiga samsättningsstillfällen.

7. Betydelsen av kommunikationer

Goda kommunikationer har alltid påverkat olika regioners utvecklingsmöjligheter och näringslivsstruktur. I dag skärps kraven på ytterligare kommunikationer, såväl inom landet som till utlandet. I Sverige fördras och försvåras kommunikationerna av att vi har en liten befolkning utspridd över en stor yta.

7.1 Allmänna förutsättningar

Ett modernt samhälle är beroende av goda kommunikationer. Andelen av BNP som används för investeringar inom kommunikationssektorn har minskat under ett antal år. Detta ger anledning till oro. Utvecklingen måste därför vändas.

7.1.1 Vägnät

Både för företagans transporter och för privatbilismen är ett vägnät av hög och god standard av avgörande betydelse. Underhållet på stora delar av det svenska vägnätet är eftersatt. Stora resurser kommer att krävas enbart för att vidmakthålla existerande vägstandard.

Det är väsentligt att väganlagen därutöver inriktas på att undanröja

”flaskhalsar” på de mest trafikerade vägarna. Goda vägar mellan de tre storstadsregionerna är nödvändiga. Standarden på de övriga stora Europavägarna måste höjas.

Det är nödvändigt med goda förbindelser i Norrland och Bergslagen. En stor del av vägtrafiken mellan Mellansverige och Norrland koncentreras till E4:an och därmed kanaliseras tung trafik genom Stockholmsregionen. Vi har tidigare föreslagit en ”Bergslagsdiagonal” mellan Örebro- och Gävleområdena. Denna väg skulle också stimulera tillväxt i delar av Bergslagen.

7.1.2 Järnvägsförbindelser

Järnvägen är och kommer under överskådlig framtid att vara det mest fördelaktiga transportsättet för en rad olika slags transporter. Järnvägens styrka ligger i dess förutsättningar att vara ett masstransportmedel för såväl gods som passagerare.

SJ är i dag ett företag med betydande problem. Den förändring av SJ som nu pågår är positiv och kan, om den utförs på rätt sätt, leda till att SJ stärker sin konkurrensförmåga och attraherar ytterligare passagerare och godstransportkunder.

För att möjliggöra goda kommunikationer i glest befolkade delar av landet kan det av regionalpolitiska skäl finnas anledning att bedriva passagerartrafik även på en del sträckor där passagerarunderlaget är så dåligt att det inte är möjligt att få full kostnadstäckning. Systemet med ett separat banverk ger möjligheter för andra än SJ att bedriva trafik på vissa sträckor. Denna konkurrens kan medverka till att kostnaderna för att upprätthålla trafiken på olönsamma sträckor kan minska.

7.1.3 Flygförbindelser

Det svenska inrikesflyget befinner sig i en kraftig expansionsfas. Från att tidigare varit en transportform som huvudsakligen utnyttjats av affärsresenärer ökar antalet privatresenärer. Det är dock väsentligt att konkurrensen ökar. Det kan bl.a. ske genom att koncessionstvånet slopas för linjer som trafikeras med mindre flygplan. Fler bolag bör få lov att flyga på de sträckor som i dag enbart trafikeras av SAS/LIN. En avreglering kan medverka till att priserna på flygresor sjunker i förhållande till andra transportsätt.

En väl fungerande flygplats i en region är en viktig tillväxtskapande faktor. De flesta större och många medelstora städer har redan i dag flygplatser inom rimligt avstånd, men inom vissa regioner kan det vara motiverat att anlägga nya flygplatser eller utöka existerande flygfält. En mer avreglerad lufttrafik ger möjlighet till ett mer finmaskigt nät av flygförbindelser. Härigenom skapas också möjligheten att i större utsträckning nyttja flyget för transport av högvärdigt gods, vilket kan bidra till ett mer differentierat näringsliv också i geografiskt avlägsna regioner.

Nya flygplansgenerationer kräver kortare startbanor. Det innebär att kostnaderna för nya flygplatser i t.ex. det norrländska inlandet kan bli mindre än vad som gäller de flygplatser som SAS/LIN i dag trafikerar med sina större flygplan. Regeringen bör pröva möjligheter att stödja nyanläggning av en eller flera flygplatser i områden med dåliga kommunikationer.

Goda sjöförbindelser och effektiva hamnar har varit av avgörande betydelse för svensk industris konkurrenskraft och en förutsättning för stora delar av vara basindustriernas utveckling. Ur regionalpolitisk synvinkel är sjöfarten betydelsefull, inte minst för basindustrierna längs Norrlandskusten och kring Vänern och Mälaren. För näringslivet är det av stor betydelse att året-runttrafik kan upprätthållas till rimliga kostnader.

I takt med industrins ökande krav på snabba och tillförlitliga transporter har emellertid godsströmmarna under det senaste decenniet i stigande utsträckning sökt sig till ett fåtal hamnar i södra och västra Sverige, där främst tillgången till goda färjeförbindelser drar till sig landburet gods.

Sjöfarten och järnvägen konkurrerar i stor utsträckning om samma godsmängder. Medan järnvägstransporterna har vissa kostnadsfördelar till följd av den statliga trafikpolitiken, måste sjöfarten och hamnarna bära sina egna kostnader.

7.1.5 Tele-, data- och postförbindelser

Tele- och datatrafiken har under senare år fått ökad betydelse. För några år sedan var telekommunikationen i stort sett begränsad till telefonsamtal. Nu utväxlas telefax, telex och framför allt datatrafik över telenätet. Telenätet är den fysiska länken mellan tiotusentals datorer – och därmed mellan människor – enbart i Sverige och ett ännu mycket större antal i den övriga världen.

Datatrafik kräver god ledningskvalitet. Snabba och säkra optiska förbindelser måste installeras i snabb takt, vilket ökar utvecklingsförutsättningarna för en del företag i olika delar av landet.

Även om datatrafik och telefax får allt större betydelse för företagen understryker detta snarast kraven på snabb och tillförlitlig postbefordran. En ritning som ankommer sent, eller en offert som inte ligger i den potentielle kundens brevlada påföljande morgon är exempel på dålig postgång som är speciellt besvärande för företag i regioner där man på grund av de geografiska avstånden har svårare att hålla personliga kontakter. Även för privatpersoner är det viktigt med en god postservice.

Som ett statligt monopolföretag, som på stora delar av sitt arbetsområde helt saknar konkurrens, har postverket ett särskilt ansvar att tillse att den grundläggande servicenivån kan upprätthållas i hela landet.

7.2 Regeringens politik

Regeringen har i den näringspolitiska propositionen lagt ett förslag om att inrätta en infrastrukturfond för att åstadkomma infrastrukturinvesteringar inom järnvägs- och kollektivtrafikområdena. Förslaget är mycket ofullständigt beskrivet. Tanken tycks vara att 5 miljarder kronor som en engångsåtgärd överförs från sjukförsäkringen till denna fond. Den skall tydligen sedan ge förutsättningar för lånefinansierade infrastrukturinvesteringar som annars inte skulle komma till stånd, eftersom projektens drift- och kapitalkostnader inte kan täckas av intäkterna.

Möjligen avser regeringen att fonden skall ge garantier för lån eller att den skall subventionera räntekostnader.

Det bör noteras att medan regeringens politik till ändrad sjukförsäkring innebär ett överuttag av skattemedel från företagen med nära 10 miljarder kronor per år – eller 17 miljarder kronor även om arbetsgivaravgifter skall belasta sjuklönen – är avsättningen till denna fond en engångsåtgärd.

Den beskrivning av fondens verksamhet som regeringen lämnar i propositionen, ger vid handen att fonden inte kommer att nyttjas för att förbättra vägnätet – trots att det finns ett stort behov av väginvesteringar.

7.3 Moderata förslag

Vi anser att det är självklart att samtidigt som en arbetsgivarperiod införs i sjukförsäkringen arbetsgivaravgiftsuttaget minskas med ett belopp motsvarande de minskade utgifterna för försäkringssystemet. Regeringens politik att använda ett överuttag av arbetsgivaravgifter till att bygga upp en särskild fond måste avvisas.

I vår motion med anledning av regeringens näringspolitiska proposition upprepar vi ett gemensamt borgerligt förslag om att en försäljning av statliga företagstillgångar till privata intressenter snarast bör inledas. Värdet på statens aktieinnehav är betydande. Enbart det av regeringen föreslagna förvaltningsbolaget för industridepartementets aktieinnehav uppges ha ett värde på omkring 27 miljarder kronor.

Det innebär att en utförsäljning av statliga företag kommer att ta flera år. Enligt vår mening kan en del av de medel som inflyter till staten i samband med en försäljning av företagen nyttjas för att bygga upp statliga tillgångar på de områden där staten måste spela en vital roll. Det gäller bl. a. infrastrukturinvesteringar inom transportområdet.

Ytterligare medel bör således anvisas för t.ex. upprustning av vägar och järnvägar, liksom investeringar i kollektivtrafik. Detta förslag återfinns i den moderata partimotionen med anledning av proposition 1989/90:88 om vissa näringspolitiska frågor. I motionen föreslås bl. a. att ytterligare drygt 1,5 miljarder kronor anvisas för väginvesteringar och vägunderhall samt att banverket anvisas ytterligare ca 0,5 miljarder kronor för järnvägsinvesteringar.

8. Betydelsen av kunskap och utbildning

Den geografiska förläggningen av utbildningsinstitutioner har stor betydelse för olika orters och regioners utvecklingsmöjligheter. Såväl nationella som internationella studier visar detta. Det innebär emellertid inte att man i första hand skall ta regionalpolitiska hänsyn inom det utbildningspolitiska området. Sverige måste ha forsknings- och utbildningsinstitutioner som kan konkurrera med de främsta i världen. Man kan inte utan allvarliga följder för kvaliteten vid de svenska universiteten förändra förutsättningarna för forskning och undervisning i syfte att uppnå en eller annan regionalpolitisk fördel.

Vi har i vår partimotion rörande forskningspolitiken framhållit att forskning kräver en viss omfattning för att kunna äga rum i ett klimat som stimulerar till goda resultat.

Vad som är god forskning kan heller inte avgöras lokalt. Det sker i ett inomvetenskapligt samspel, som sträcker sig ut över nationella gränser.

God forskning kan inte kommenderas fram. Däremot kan betingelser skapas som kan främja goda resultat. En given förutsättning är då att forskningen bedrivs i samspel med universitetens fakulteter.

Mot. 1989/90

A83

8.1 Undervisning vid de mindre högskolorna

De mindre högskolornas roll i utbildningssystemet måste klargöras på ett bättre sätt.

Vid tillkomsten av de nya högskolorna i samband med högskolereformen 1977 tillmättes dessa stor betydelse av de berörda kommunerna. Dessa förhoppningar har i varierande utsträckning infriats. Krav har rests på inrättande av fler utbildningslinjer och fasta forskningsresurser vid de mindre högskolorna. Riksdagen måste emellertid ta sitt ansvar och tydligt fastställa vilken roll högskolorna skall spela. Ett litet land som Sverige har inte materiella och personella resurser som möjliggör en större spridning av högre utbildning och forskning utan men för kvaliteten.

I dag ställs allt högre krav på utbildning inom de flesta yrkesområden. Både näringslivet och den offentliga sektorn behöver rekrytera personer med goda underliggande kunskaper och med förmåga att praktiskt applicera dessa. De mindre högskolorna har i detta sammanhang stor betydelse.

8.1.1 Moderata förslag

Utbildningen vid de mindre högskolorna bör inriktas på att fylla det (till stor del eftersatta) behovet av väl kvalificerade personer med särskild förmåga att praktiskt applicera sina kunskaper. Det betyder att de mindre högskolorna bör ges frihet att utveckla utbildningar som kan tillfredsställa den lokala och regionala arbetsmarknadens behov utan att bindas av traditionell akademisk inriktning. Detta bör kunna ske främst inom områden som teknik och ekonomi/administration. Humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnen är viktiga stödjande inslag i dessa utbildningar. Den inom alla utbildningsområden väsentliga undervisningen inom språk bör således läggas upp för att främja aktiv språkanvändning, inte för att utgöra grunden för längre akademiska språkstudier.

Med denna inriktning av verksamheten vid de mindre högskolorna bör dessa bli mer attraktiva för studenterna. De mindre högskolorna kan verkligt bidra till att lösa en del av regionens behov av kvalificerad arbetskraft. För den medelålders arbetskraftens växande behov av fort- och vidareutbildning kan dessa högskolor också spela en viktig roll.

Regeringen har inte insett den potential som ligger i en väl utvecklad distansundervisning. För närvarande bedrivs sådant utbildning av flera högskolor och universitet. Riksdagen har dessutom anvisat särskilda medel till Umeå universitet för en utveckling av distansundervisning.

Utbildning på distans måste, som all annan högskoleutbildning, bedrivas på vetenskaplig grund. Detta ställer krav såväl på vetenskaplig kompetens hos de lärare som engageras i utbildningen som på ett nära samband med institutioner som har en väl utbyggd forskning. Distansundervisningen måste repliera på en stark och kompetent basorganisation.

Distansundervisning får inte begränsas till att bli en nyttoinriktad utbild-

ning för det lokala näringslivets behov. I praktiken innebär detta att en eller flera stora högskolor eller universitet måste engageras i verksamheten. Enligt vår mening bör en bättre samordning ske av befintlig distansundervisning samt ansvaret för denna tydligare klargöras.

Bland dem som i dag deltar i högskoleutbildning i form av distansundervisning finns ett icke ringa antal personer som bor på universitets- eller högskoleorter. För dessa personer är distansundervisning ofta ett försök att kombinera studier med heltidsarbete. Många avbryter utbildningen då studierna kräver ett större engagemang än de föreställt sig.

Vi anser att regeringen bör få i uppdrag att redovisa kvalitetsfrågor, omfattning och deltagande i distansundervisning innan ytterligare beslut tas i dessa frågor.

8.2 Forskning vid de mindre högskolorna

Kvalitetsbegreppet får aldrig urholkas. Sverige måste kunna utbilda högt kvalificerade akademiker, som kan mäta sig med dem som utbildats vid välrenommerade utländska universitet. Den typen av utbildning måste ske i direkt kontakt med traditionell forskning.

8.2.1 Regeringens politik

Regeringen har i proposition 1989/90:90 om forskning föreslagit att 30 miljoner kronor anvisas för forsknings- och utvecklingsverksamhet inom det tekniska området vid de mindre högskolorna. Vidare har regeringen föreslagit att 35 miljoner kronor under en treårsperiod anvisas för forskning vid högskolor i norra, mellersta och sydöstra Sverige. Dessa medel skall STU ha ett övergripande ansvar för.

8.2.2 Moderat politik

Forskningsverksamhet kräver vitala forskningsinstitutioner. Dessa kan inte vara för små. Med dagens starka specialisering krävs fler forskare inom varje delområde för att det skall uppstå en intellektuell "kritisk massa" som främjar nya idéer. Därför är det viktigt att de tjänsteinnehavare vid de mindre högskolorna som bedriver forskning har nära kontakter med forskarna vid institutionerna med forskning vid universiteten. Forskningen vid de mindre högskolorna måste halla samma kvalitet som övrig forskning.

Forskningen vid de mindre högskolorna bör bedrivas på individuell basis. Några forskningsinriktade institutioner bör inte byggas upp.

Enligt vår mening är det viktigt att samtliga högskoleadjunkter får möjlighet att delta i forskarutbildning. Samtliga forskarberöriga lärare inom högskoleväsendet skall ha möjlighet att bedriva viss forskning. Detta måste gälla även de anställda vid de mindre högskolorna som inte har egna forskningsresurser. Av detta skäl är förslaget om ett anslag på 30 miljoner kronor motiverat. Vi har emellertid i vår partimotion med anledning av proposition 1989/90:90 om forskning framhållit att medelstillelningen för forskare vid de mindre högskolorna bör följa samma kriterier som gäller övrig forskning och utveckling.

Regeringens förslag om ett anslag på 35 miljoner kronor till forskning vid

små högskolor i vissa landsdelar borde också redovisats i den forskningspolitiska propositionen. Som vi ovan framhållit är det viktigt att personer med forskarkompetens vid högskolorna får möjlighet att bedriva forskning. Andelen disputerade lärare vid de mindre högskolorna uppgår till ca 30 procent. Vissa av de mindre högskolorna saknar helt disputerade lärare.

I detta perspektiv anser vi att det är viktigt att inse att forskningsverksamhet vid en lokal högskola inte automatiskt leder till märkbara resultat för befolkningen. Indirekt är dock satsningar på forskning till nytta för hela befolkningen. De 35 miljoner kronorna som regeringen förslår skall utgå under en treårsperiod, skall nyttjas till forskning vid ett antal uppräknade högskolor. Enligt vår mening bör STU ha frihet att inom ramen för detta anslag lägga ut forskningsverksamhet inte bara vid de små högskolorna utan även vid högskolor med etablerad forskningsverksamhet.

8.3 Yrkesutbildning

Den praktiska yrkesutbildningen i Sverige befinner sig i dag i en allvarlig kris. I alltför stor utsträckning saknar eleverna kontakt med och kunskap om den miljö i vilken de sedan skall arbeta. Vidare har skolväsendet inte kunnat hänga med i den snabba och kostnadskrävande tekniska utvecklingen på maskinområdet. Den pågående försöksverksamheten med yrkesutbildning enligt den s.k. ÖGY-modellen kommer inte att lösa dessa problem.

Den praktiska yrkesutbildningen måste ske i samarbete mellan arbetsplats och skola, där eleverna genom ett särskilt anställningsförhållande får en fastare anknytning till arbetsplatsen, på vilken de också får sin praktiska handledning, medan skolan svarar för den teoretiska undervisningen.

En sådan uppläggning vore viktig inte minst med hänsyn till de många mindre orterna, där det i dag sällan finns ordentliga möjligheter till praktisk yrkesutbildning förlagd till en skola på orten. Med vårt förslag finns det förutsättningar för många fler ungdomar att kunna lära sig ett yrke i anslutning till bostadsorten. I detta sammanhang bör även den medelålders arbetskraftens vidare- och fortbildningsbehov uppmärksammas.

8.4 Övriga skolor

I många mindre byar har den lokala läg- eller mellanstadieskolan stor betydelse – inte minst psykologiskt. Att det finns en skola innebär att orten blir mer attraktiv. Den utgör ofta en förenande faktor för befolkningen. Allt fler skolor på små orter har stängts. Vi har föreslagit ändrade statsbidragsregler, som bl.a. skulle innebära att vissa skolor som nu läggs ner skulle kunna drivas vidare.

8.5 Teknikcentra

Ett inslag i regionalpolitiken under de senaste åren är uppbyggnaden av s.k. teknikcentra. Tanken är att dessa skall sprida nyttjandet av modern teknik till mindre företag.

SIND, STU och SÖ har haft i uppdrag att följa verksamheten vid landets teknikcentra och försöka utvärdera verksamheten. Verkens slutsatser är att

verksamhetsidéerna ofta har varit föränderliga och instabila. Kvaliteten skiftar mellan olika teknikcentra. Verken föreslår därför att nya investeringsbidrag till teknikcentra inte bör utgå – i stället bör verksamheten vid nuvarande anläggningar få utvecklas.

8.5.1 Regeringens politik

Regeringen föreslår att investeringsbidrag även i fortsättningen skall kunna utgå till teknikcentra av olika slag.

8.5.2 Moderat politik

För att teknikcentra skall kunna fylla sin uppgift är det väsentligt att de kan hålla hög kvalitet. Detta uppnås bl.a. genom nära samverkan med kompetenta högskolor och genom att det regionala näringslivet tar ett aktivt ansvar för verksamheten. Regering och riksdag bör ställa krav på sådan samverkan som villkor för statligt stöd för verksamheten vid teknikcentra. Investeringsbidrag till nya teknikcentra bör inte utgå.

8.6 Utvecklingsfonderna

Utvecklingsfonderna, som är organiserade länsvis, styrs för närvarande av landstingskommunerna, som tillsätter hela styrelsen. Fondernas kapital har emellertid huvudsakligen tillskjutits av staten. Staten ger också i huvuddelen av anslagen till fondernas löpande verksamhet.

Verksamheten har två huvudkomponenter – finansiering och rådgivning.

8.6.1 Regeringens politik

Regeringen föreslår att nuvarande avtal mellan staten och landstingen sägs upp. Inom ramen för ett nytt avtal vill regeringen att staten skall ha rätt att utse hälften av ledamöterna i utvecklingsfondernas styrelser.

Regeringens förslag att staten skall utse hälften av styrelseledamöterna i utvecklingsfonderna motiveras med att det bör finnas personer som är aktiva i näringslivet och personer som har god överblick över näringslivet i och utanför regionen och som har kännedom om samhällets näringspolitik.

Fondernas verksamhetsområde skall breddas till att omfatta alla små och medelstora företag – inte som tidigare begränsas till enbart tillverkningsföretag.

Regeringen vill också dra in sammanlagt 1,6 miljarder kronor från fonderna. En miljard skall dras in till statskassan, medan utvecklingsfonderna skall satsa 600 miljoner kronor som ägarkapital i de nya utvecklingsbolag som regeringen vill inrätta. Våra närmare motiv för att avvisa förslaget om utvecklingsbolag återfinns i partimotion med anledning av proposition 1989/90:88 om vissa näringspolitiska frågor.

Efter de av regeringen föreslagna indragningarna kommer utvecklingsfonderna fortfarande att disponera ca 1 miljard kronor för finansieringsändamål.

I samband med att länsförvaltningarna tar ett större ansvar för den regio-

nala utvecklingen kommer utvecklingsfonderna att förlora en del av de avgifter fonderna åtagit sig vid beredning av ansökningar om regionalpolitiskt stöd.

Mot. 1989/90
A83

8.6.4 Moderata förslag

Det omfattande lag- och regelkomplex som småföretagare tvingas arbeta inom medför svårigheter. Ofta har de inte heller tillräckliga förutsättningar att tillgodogöra sig fördelarna av den tekniska utvecklingen inom såväl det tillverkningsmässiga området som inom marknadsföring och ekonomiadministration. Utvecklingsfonderna har därför en viktig kunskapsspridande uppgift.

Utvecklingsfonderna bör i framtiden struktureras så att de kan koncentrera sig dels på allmänt kompetenshöjande åtgärder, dels på att i samarbete med lokalt näringsliv skapa rådgivningsverksamhet som stöd för nystartande företagare. Förslaget att fonderna skall få stödja alla slags små och medelstora företag överensstämmer med ett tidigare moderat krav.

Fondernas kreditgivning bör upphöra. Fondernas nuvarande likvida medel bör indragas till statskassan. Efterhand som utlånade medel blir tillgängliga bör dessa också återbetalas till staten. Regeringens förslag att fonderna skall fortsätta med kreditgivning i mindre skala är en olycklig halvmesyr.

Utvecklingsfonderna skall vara ett komplement till – inte en konkurrent till – de kommersiellt arbetande konsultföretagen samt till den verksamhet företagarnas egna organisationer bedriver. För en del av verksamheten bör de ta ut avgifter.

9. Betydelsen av stärkt konkurrenskraft

Offentliga stödåtgärder kan, oavsett hur generöst reglerna utformas, bara vara en tillfällig hjälp till företag. Det går inte i längden att genom subventioner hålla igång företag. All erfarenhet visar att denna verksamhet då blir ännu mer ineffektiv och förlustbringande. Företagets egna intäkter måste vara tillräckligt stora för att säkra en långsiktig verksamhet.

Många företag i områden med dålig utvecklingskraft har lönsamhetsproblem. För att komma till rätta med dessa problem är det nödvändigt att stärka dessa företags konkurrenskraft. Vi har därför under lång tid framhållit vikten av att använda generella kostnadssänkande åtgärder i regionalpolitiken.

9.1 Sänkta arbetsgivaravgifter

Kostnaderna för att driva ett företag i Norrlands inland är högre än i de södra delarna av Sverige. Det beror på hårdare klimat, sämre infrastruktur och dåligt utvecklad servicesektor i dessa regioner i kombination med bristen på kvalificerad arbetskraft. Det är rimligt att företagen kompenseras för kostnadsnackdelarna.

Moderata Samlingspartiet har under flera år föreslagit att en sådan compensation bör utformas så att lönekostnaderna sänks för näringslivet. Genom att sänka socialavgifterna, dvs. arbetsgivar- och egenavgifter, kan alla företag i regionen få lägre kostnader och därmed stärkt konkurrensförmåga.

En sådan generell metod har fler fördelar jämfört med selektiva åtgärder. Det kräver ingen särskild byråkrati och innefattar inte politiska beslut beträffande varje företag. Även existerande företag får bättre tillväxtpotentialer och potentiell utvecklingskraft i dessa tas bättre till vara.

Våren 1982 fattade riksdagen beslut om den första generella sänkningen av socialavgifterna i Norrbotten. Denna gällde fyra särskilt utsatta kommuner. Senare har riksdagen utökat området med nedsatta avgifter till hela Norrbottens län och t.o.m. helt avskaffat socialavgifterna i gruvbyn Svappavaara. Nedsättningen omfattar dock inte hela näringslivet utan huvudsakligen industriverksamhet.

Erfarenheterna från den generella nedsättningen av socialavgifterna i Norrbottens län är övervägande positiva. Företagens marginaler och soliditet har ökat. Därigenom har deras förmåga att konkurrera med företag i andra delar av landet också förbättrats. Därmed har möjligheterna att erbjuda varaktig sysselsättning ökat.

9.1.1 Regeringens politik

Regeringen föreslår att arbetsgivaravgifterna reduceras med tio procentenheter i stödområde 1, dvs. Norrlands inland. Nedsättningen skall gälla i minst tio år. I förhållande till nuvarande nedsättningsregler för Norrbottens län omfattar regeringens förslag fler verksamheter. Men ännu är ett antal stora basindustrier såsom malmgruvor och massa- och pappersindustri undantagna. Dessutom är handelsverksamhet, med undantag för s.k. produktionsvaruinriktad partihandel, undantagen.

Nedsättningen gäller enbart restauranger och kaféer som drivs i kombination med hotell eller campingplatser.

9.1.2 Moderata förslag

Nedsättning av de sociala avgifterna i stödområde 1 bör gälla samtliga näringsgrenar inklusive de affärsdrivande statliga verken. Däremot bör nedsättningen inte gälla andra delar av den offentliga sektorn.

Regeringens förslag innebär besvärliga gränsdragningsproblem. Dessutom är förslagens regler delvis ologiska. En restaurangverksamhet blir inte mer värdefull för bygden för att den drivs i kombination med t.ex. en campingplats.

För den nedsättning av de sociala avgifterna med fem procentenheter under fem år som regeringen föreslår för fyra kustnära kommuner i Norrbotten bör dock samma avgränsningsregler tillämpas som nu gäller.

9.2 Transportkostnader

Kostnaderna för de långa transporter från stödområdet medför naturligtvis en konkurrensnackdel för regionens företag. Företagen i norra Sverige måste få sådana konkurrensvillkor att transportkostnaderna inte blir ett handikapp. Det är viktigt att det råder konkurrensneutralitet mellan olika trafikslag.

I dag finns ett godstransportstöd som möjliggör en reduktion av fraktkostnaderna. Stödet utgår med mellan 10 procent och 50 procent av transport-

kostnaden vid järnvägs- eller landsvägstransporter som överstiger 250 km. samt vid transporter till vissa hamnar. Det finns också persontransportstöd för att sänka reskostnaderna för företagens kontakter med södra Sverige.

En särskild utredning granskar för närvarande transportstödet utformning.

Mot. 1989/90
A83

10. Förutsättningar att starta och driva företag

Företagens kapitalförsörjning är en central fråga för att utveckla näringslivet – självfallet gäller detta också företagen i regioner med sämre tillväxt. Minst lika viktigt är självfallet att regler som i sig onödigtvis förhindrar eller försvårar företagsetableringar undanröjs.

10.1 Etableringshinder

Inom en del områden finns det hinder för företag att etablera sig. För stora delar av den verksamhet som bekostas med skattemedel råder offentliga monopol. Privata företag tilläts inte utföra dessa tjänster. Detta gäller särskilt inom vård- och omsorgssektorerna. Detta hindrar nya företag att växa upp. Eftersom vård- och omsorgsyrkena till övervägande del är kvinnoyrken blir det i första hand kvinnorna som drabbas.

Kommuner och landsting bör utnyttja entreprenörer i betydligt större utsträckning än vad som i dag sker. Offentliga ersättningssystem, t.ex. för sjukvård, bör utformas så att olika vårdgivare kan uppbära ersättning.

10.2 Skatteregler

Grunden för varje företags kapitalbas är det egna kapitalet. Det nuvarande skattesystemet med de höga marginalskatterna försvårar emellertid betydligt möjligheterna att bygga upp tillräckligt mycket kapital för att kunna starta ett företag. Särskilt problematiska är begränsningarna av möjligheterna att vid beskattningen göra avdrag för förluster i en annan förvärvskälla. De nya skatteregler som socialdemokraterna och folkpartiet har slutit en överenskommelse om kommer att försämra möjligheterna att starta nya företag. Förbudet att kvitta en förlust i en förvärvskälla mot överskott i en annan kommer att drabba den som parallellt med ett avlönat arbete vill starta ett eget företag.

Som understyks i den moderata partimotionen "Sänkt skatt – större frihet – ökad välfärd" (1989/90:Sk403) är det nödvändigt att generellt sänka skattetrycket. I flera andra motioner framläggs ett stort antal förslag som skulle förbättra de mindre företagens möjligheter till långsiktig kapitaluppbyggnad.

10.3 Bankernas roll

Bankerna spelar en mycket viktig roll för företagens kapitalförsörjning. Från att tidigare ha varit mycket obenägna att låna ut medel utan fullgod säkerhet har bankerna nu större möjlighet att ge krediter utan formell säkerhet, även till småföretag. Många banker har fått erfara att småföretag kan vara riskfyllda utlåningsobjekt. Detta kommer att innebära att bankerna i framtiden

försöker stärka sin kompetens för att kunna bedöma hur ett företag arbetar. Bankerna måste i ökad utsträckning fungera som rådgivare och kunskapskälla vid företagsstartar.

Mot. 1989/90
A83

10.4 Utvecklingsbolag

I proposition 1989/90:88 om vissa näringspolitiska frågor foreslår regeringen att statliga s.k. riskkapitalbolag skall skapas.

Genom skatteomläggningen införs kanske västvärldens hårdaste beskattning av småföretag. Samtidigt konstateras att småföretagen lider brist på riskkapital. Därför vill regeringen införa statliga riskkapitalföretag finansierade via löntagarfonderna, utvecklingsfonderna och Norrlandsfonden. Detta är ett utslag av en klart socialistisk strategi utan förankring i företagens verkliga behov.

Vi avisar förslaget till statliga riskkapitalföretag framst av följande skäl:

- Det innebär en ökad statsinblandning i företaget.
- Förslaget tillgodoser inte företagets behov av vare sig enskilt riskkapital eller företagsledningskompetens på marknadsekonomiska villkor. Politikerinflyandet ökar.
- Småföretagandets hörnsten – oberoendet, självständigheten, egenförverkligandet – sätts på undantag.
- Detta är ett statskapitalistiskt förslag utan marknadsekonomisk grund. Regleringar och statsinblandning införs.

11. Lokaliseringsstöd

Det viktigaste instrumentet för regionalpolitiker har under lång tid varit lokaliseringsstödet. Under årens lopp har detta kommit att utvecklas till en yvig flora med bl. a. lokaliseringsbidrag, lokaliseringsstöd, offertstöd, sysselsättningsstöd, glesbygdsstöd, kreditgivning från utvecklingsfonder och Norrlandsfonden, krediter eller ägarandelar från regionala investmentbolag, utvecklingsbidrag från STU, projektbidrag från SIND etc. Varken myndigheter eller företag kan få någon klar överblick över stödstrukturen. Riskerna för missbruk och felsatsningar är stora.

Stöd- och bidragsformer är nu förhållandevis ensidigt inriktade på investeringar i hårdvaror. Den senaste tidens allt större behov av s.k. mjukvaruinvesteringar har blivit svarare att finansiera med hjälp av de "gamla" stödformerna.

Moderata Samlingspartiet har sedan flera år riktat kritik mot det nuvarande systemet för regionalpolitiskt stöd. Vi har pekat på ett par av de stora svagheter i systemet – framst svaröverskådligheten och politiseringen, som ofta medfört bristande realism i bedömningen av olika projekt.

Studier av ett antal projekt som erhållit lokaliseringsstöd stöder vår kritik. Andelen företag som några år efter starten gått i konkurs eller på annat sätt drabbats av betalningssvårigheter har varit oacceptabelt hög. Trots att uppsåtet varit gott – att "skapa ny sysselsättning" – har alltför många orealistiska projekt finansierats genom lokaliseringsstöd.

Uppföljningsverksamheten har inte fungerat. Ansvarsfördelningen mellan projektens finansiärer har varit oklar. Företaget, företagaren och de anställda har drabbats av dessa brister.

11.1 Regeringens politik

Mot. 1989/90

A83

Regeringen föreslår en del mindre förändringar i nuvarande stödflora. Bl.a. vill regeringen avskaffa lokaliseringsslånen och investeringsbidragen.

11.1.1 Lokaliseringsbidrag

Lokaliseringsbidragen bibehålls med i stort sett nuvarande regler. Stödandelen i projekten sänks dock. I stödområde 1 får stödet högst uppgå till 35 procent av investeringskostnaden. I stödområde 2 skall det maximala bidraget vara 20 procent. Bidragens nedskrivningsperiod begränsas till fem år. I princip skall investeringar som får stöd med lokaliseringsbidrag medföra ökad sysselsättning – men det finns möjligheter för regeringen att medge avsteg från detta.

11.1.2 Utvecklingsbidrag

Utvecklingsbidrag är en ny stödform som regeringen vill skall utgå till immateriella investeringar inom stödområdet med maximalt 500 000 kronor eller 50 procent av en investeringskostnad.

I vissa fall skall bidrag kunna lämnas med högre belopp även utanför stödområdet. Regeringen vill också att dessa större utvecklingsbidrag lämnas mot att länsstyrelserna får rätt till en del av avkastningen från projekten. Med andra ord blir utvecklingsbidraget då ett sätt för staten att gå in som delägare i olika projekt.

11.1.3 Sysselsättningsbidrag

Sysselsättningsbidrag skall enligt regeringens förslag kunna utgå med 200 000 kronor i stödområde 1 och 120 000 kronor i stödområde 2. Stödet är avsett att täcka inkörningskostnader i samband med att företag utökar sin personal. Stödet skall successivt utbetalas under fem år.

11.2 Moderata förslag

Regeringens politik innebär att systemet med ett flertal olika stödformer finns kvar. De grundläggande problemen kring det regionalpolitiska stödet angripes ej.

Vi anser att regeringens förslag inte kan ligga till grund för framtida regionalpolitik.

11.2.1 Riskgarantilån

Under de närmast föregående åren har vi redovisat vårt alternativ till ett antal av de regionalpolitiska stödformerna – riskgarantilån.

Som vi tidigare framhållit är problemen för företagen normalt inte tillgången på riskvilligt kapital utan de alltför dåliga allmänna förutsättningarna för företagande.

I Norrlands inland råder dock speciella förhållanden som gör att riskerna med företagsengagemang är högre än i andra delar av landet. En orsak till den högre risknivån är bristen på alternativ användning av lokaler; ett annat problem är att arbetsmarknaden för nyckelarbetskraft är mycket tunn. Ett

företag kan skadas avsevärt av att ett fåtal anställda med viktiga kunskaper eller färdigheter lämnar företaget. Ytterligare en faktor som ökar risken med att driva företag i stödområdet är de höga servicekostnaderna vid t.ex. driftsavbrott.

Denna höga risknivå bör kompenseras. Annars försämras möjligheterna att nya idéer omsätts till produktion vid anläggningar inom stödområdet.

Vårt förslag till riskgarantilån är därför avsett att skapa bättre villkor för företag i stödområdena. Riskgarantilånen bör utformas så att kapitalkostnaderna för de medel som ställs till företagens förfogande reduceras. För varje stödprojekt bör fastställas en plan. Under ett antal år – som utifrån projektplanen bör fastställas för varje projekt – bör riskgarantilånen vara ränte- och amorteringsfria. Projektplanen bör också ligga till grund för bedömningen av hur stor andel av kapitalkostnaderna som bör täckas med riskgarantilån. Denna andels storlek bör också fastställas med hänsyn till stödområdesplaneringen.

Riskgarantilånen bör hanteras på länsnivå i nära samverkan med berörda banker, vilka vi förutsätter därmed också tar en än mer aktiv del i den totala finansieringen av affärsmissigt sunda projekt inom stödområdet. Bankerna bör svara för det utlånade kapitalet – staten svarar för kostnader för räntor och amorteringar på riskgarantilånen.

Vi föreslår därför att lokaliseringsbidragen avskaffas.

11.2.2 Utvecklingsbidrag

Vi anser att utvecklingsbidrag med upp till 500 000 kronor bör kunna ges inom ramen för länsanslaget. Däremot bör utvecklingsbidrag på högre belopp inte accepteras. Därmed finns ingen anledning för den märkliga konstruktion med ägarkapital som regeringen föreslagit.

11.2.3 Sysselsättningsbidrag

För vissa typer av företag passar inte riskgarantilån. Det kan beror på att dessa företag inte är kapitalkrävande. Vi föreslår därför att sysselsättningsbidrag skall kunna utgå i särskilda fall. Till skillnad från regeringens förslag till sysselsättningsstöd anser vi att sysselsättningsstödet skall vara ett alternativ till riskgarantilån – inte ett komplement till riskgarantilån eller andra stödformer.

Anslaget bör utnyttjas mycket restriktivt och utgå endast inom stödområde 1. Maximalt bör bidraget utgå med 100 000 kronor. Medlen bör utbetalas under en treårsperiod.

11.2.4 Stödområdesindelningen

Regeringen har föreslagit en revidering av stödområdesgränserna. Den förändring som regeringen föreslår är huvudsakligen bra. Gränserna för stödområdena kan i vissa fall orsaka problem. Speciellt i Jämtland och i Bergslagen finns det anledning för utskottet att noga pröva vilka gränser som bör gälla. Målsättningen bör dock vara att stödområdets omfattning inte ökar.

Regeringen föreslår att den skall kunna besluta om tillfällig placering i stödområde. Beslutanderätten i den typen av frågor bör emellertid, enligt vår mening, ligga kvar hos riksdagen.

Länsmyndigheterna har goda förutsättningar att förstå de speciella regionala problemen inom varje län. Det samlade länsanslaget ger länsmyndigheterna resurser till olika utvecklingsinsatser.

Moderata Samlingspartiet har under en längre tid konsekvent förordat att fler beslut om, och en större andel av, det regionalpolitiska stödet bör hantteras av länsstyrelsen.

Länsstyrelserna har den bästa överblicken över utvecklingen i respektive län och kan i aktivt samspel med olika organ spela en pådrivande roll för den regionala utvecklingen.

Det är lämpligt att en större andel av det regionalpolitiska stödet kanaliseras via anslaget för regionala utvecklingsinsatser. Vi delar de i propositionen anförda motiven för en friare användning av medlen inom de ramar som tilldelas varje länsstyrelse.

Det i propositionen särskilt redovisade anslaget till Jämtland bör kunna rymmas inom anslagsramen.

Länsstyrelserna skall vid sitt stöd till företag – förutom det stöd som lämnas till glesbygden – lämna riskgarantian och nyanställningshjälp på samma villkor som gäller för de medel som anvisas centralt.

Inom ramen för det ökade länsanslaget vill vi inrymma merparten av de infrastrukturella investeringar som länsstyrelserna kan finna angelägna att göra och som inte av skilda skäl direkt kan rymmas inom olika sektorsanslag.

Länsanslagen har under senare år kraftigt ökat och uppgår nu till relativt betydande belopp. Det är av värde om de senaste årens insatser via detta anslag kan utvärderas av ERU i syfte att få ett bättre beslutsunderlag inför framtiden. I detta sammanhang bör också effekterna av länsanslagets nuvarande fördelning mellan olika landsdelar studeras. Det kan vidare finnas skäl att överväga riksdagens och regeringens roll vid fördelningen av dessa anslag.

Regeringen bör därefter återkomma till riksdagen med de överväganden och förslag som den av oss förordade utvärderingen kan föranleda.

12. Ge landsbygden en chans att leva bättre

Stora delar av de utvecklingsmässigt svaga regionerna består av landsbygd. Genom jord- och skogsbrukets strukturrationalisering har det skett en betydande avfolkning. Även i framtiden kan man förvänta sig att sysselsättningen inom jord- och skogsbruket kommer att minska. Det betyder emellertid inte att landsbygden måste ytterligare avfolkas.

Många människor vill bo på landsbygden. De anser att man där kan skapa en tryggare miljö för sig själv och sin familj. En politik som underlättar bosättning på landsbygden är väsentlig inte bara för dem som bor där utan även för resten av befolkningen. En avfolkad landsbygd innebär inte bara att landskapsbilden radikalt förändras utan även att vår bild av Sverige ändras.

Den socialdemokratiska politiken har medverkat till att avfolka landsbygden. Inom den sociala sektorn har de kommunala monopolen medfört att servicefunktioner koncentrerats till centralorterna.

En stor andel av befolkningen på landsbygden är pensionärer. För dem är

det väsentligt att det finns en väl fungerande social service även på landsbygden. Men minst lika väsentligt är att den informella hjälp och det stöd som landsbygdsbefolkningen ofta lämnar varandra kan vidmakthållas. Även av den anledningen är det väsentligt att yngre människor ges möjlighet att bo på landsbygden.

En levande landsbygd måste baseras på samspel mellan aretruntboende och dem som söker rekreation på landsbygden. Fritidshus och turism bidrar till en levande landsbygd. Därför bör byggnation underlättas, bl.a. genom generösare byggnadslovsregler.

12.1 Skatterna

Sverige har världens högsta skattetryck. Det utgör ett hot mot en gynnsam utveckling på landsbygden. Den föreslagna skatteomläggningen kommer att drabba landsbygden extra hårt. En stor del av landsbygdsbefolkningen har förhållandevis låga inkomster och får därmed ett sämre utbyte av marginalskattesänkningarna. De får emellertid genom höjda skatter vara med att finansiera marginalskattesänkningen. Momsbreddningen, höjda energi- och boendeskatteer liksom stigande bensinpriser och försämrade bilavdrag kommer att drabba landsbygden hårt.

Den höjda momsens på bl.a. restaurangbesök kan komma att minska det utländska intresset att besöka Sverige.

1990 års fastighetstaxering kan också få allvarliga konsekvenser för landsbygden. Det bidrar till att skatten på boendet ökar, vilket kommer att bli extra bekymmersamt för dem som bor i attraktiva skärgårds- och fjällområden. Enligt vår uppfattning får höjda taxeringsvärden inte innebära höjd boendebeskattning. De människor som har valt att bo på landsbygden skall inte straffbeskattas.

Förmögenhetsskatten på det s.k. arbetande kapitalet i små och medelstora företag – exempelvis jordbruksföretag – måste slopas. Skatten på det arbetande kapitalet innebär att landsbygden går miste om medel som skulle kunna nyttjas i utvecklande syfte.

Inkomstskatteutredningens majoritet har föreslagit att underskott i en förvärvskälla i fortsättningen inte får kvittas mot överskott i andra förvärvskällor eller i annat inkomstslag. Detta skulle försämra förutsättningarna för nyföretagande och entreprenörskap. Detsamma gäller det för landsbygden så viktiga deltidsjordbruket. Enligt vår mening bör underskott även i framtiden vara avdragsgillt mot överskott i andra förvärvskällor och andra inkomstslag.

12.2 Jord- och skogsbruk

Jordbruksproduktionen på marginella jordar i glesbygder är viktig främst från sysselsättningssynpunkt. Även från beredskaps- och försvarssynpunkt har jordbruksproduktionen emellertid viss betydelse.

Det är väsentligt att lantbrukarna i Norrland kompenseras för de, i förhållande till andra delar av Sverige, sämre förutsättningarna för att bedriva jordbruk. Detta sker genom det s.k. Norrlandsstödet. Stödet är av regionalpolitisk karaktär.

De enskilda skogsägarnas ställning bör stärkas. För närvarande missgynnas de bl.a. av skattesystemets utformning. Resultatet har blivit att många av de enskilda skogsägarna avverkar mindre virke än vad skogens tillväxt möjliggör. Vi föreslår förbättrade villkor för skogsbrukare i den skogs-politiska motion som avlämnats under allmänna motionstiden. Domänverket bör sälja skog och annan mark till i första hand sina arrendatorer.

12.3 Kombinationssysselsättning

Jordbrukspolitiken har under lång tid varit inriktad på att stödja enbart heltidsarbetande jordbrukare. En sådan inställning missgynnar landsbygden. I dag är kombinationssysselsättning det normala för huvuddelen av lantbrukarna. I norra Sverige har ca 78 procent av lantbrukarna arbete utanför den egna gården och arbetar mindre än 1 600 timmar per år med sitt jordbruk.

Att kombinera jordbruk med annan sysselsättning är oftast förutsättningen för att en familj skall kunna bo kvar på landsbygden och bruka jorden. Det är därför viktigt att de regler som diskriminerar kombinationssysselsatta lantbrukare snarast undanröjs.

12.4 Skärgårdsproblemen

Bara några kilometer från några av våra största städer börjar en speciell sorts landsbygd. På skärgårdsöarna är förhållandena speciella, bl.a. vad gäller kommunikationer och skolor. De saknar motsvarighet i de flesta delar av den svenska landsbygden.

Det är väsentligt att de svenska skärgårdarna inte avfolkas när sommarstugeägarna aker hem. Det är viktigt bl.a. för sjöräddningen, försvaret och naturvärden att det finns människor i alla delar av skärgårdarna under hela året.

Dessvärre blir det allt besvärligare att bo i skärgården. Socialdemokraternas och kommunisternas konfiskation av delar av kustbefolkningens fiske rätt i Östersjön berövade skärgårdsbefolkningen tillgångar som den hade kunnat utveckla, bl.a. genom att hyra ut fiskeplatser. Bestämmelserna om båtregister bidrar till att öka byråkratin och besväret för en skärgårdsbefolkning som ofta är tvungen att hålla sig med flera båtar.

Den mycket restriktiva inställningen till nybyggnad av fritidshus i skärgårdsområden gör att den fasta befolkningen undandras såväl en del arbetstillfällen som välbehövliga inkomster från tomtförsäljning.

Den förändring av skattesystemet som socialdemokraterna förbereder kommer ytterligare att öka bördan för skärgårdens fasta befolkning. Höga taxeringsvärden i kombination med hög beskattning leder till att skärgårdsbefolkningen kan komma att få ännu sämre skattevillkor.

12.5 Kommunikationerna på landsbygden

Väl fungerande, individuella transportsystem är en förutsättning för att människor skall kunna bo och verka i alla delar av Sverige. Bilen ger en rörelsefrihet som inget annat kommunikationsmedel kan ge en så stor grupp invånare. De som har särskilt stor nytta av bilen är människor som bor på lands-

bygden. Att underlätta bilnehav är därför viktigt ur regionalpolitiskt synvinkel.

Bilen är viktig för det stora flertalet svenskar som bor i glesbygd. Barnfamiljerna är mest beroende av att ha bil. 88 procent av barnfamiljerna äger eller har tillgång till bil. I glesbygden är andelen barnfamiljer utan bil endast 5 procent. Det är landsbygdsbefolkningen som har svårast att klara av kostnaden för att ha bil och som drabbas hårdast av höjda bilkostnader, t.ex. höjd bensinskatt.

Sedan 1982 har skatteuttaget från bilismen ökat betydligt. Bensin- och vägskatterna har höjts vid flera tillfällen. Accisen, dvs. försäljningsskatten på bilar, har höjts med över 200 procent. Avdragsbegränsningarna för bilresor mellan bostad och arbetsplatser har skärpts. Detta har medfört att det har blivit kostsammare för landsbygdsbefolkningen att åka in till tätorterna för att arbeta. Höjda avgifter och skatter på bilismen i glesbygden måste därför avvisas.

12.6 Glesbygdssöd

Det finns tillväxtkraft på den svenska landsbygden. I vissa fall har dock utflyttningen gått så långt att det är nödvändigt att med skattemedel subventionera viss verksamhet. För detta ändamål har det s.k. glesbygdssstödet inrättats. Denna stödform är flexibel och syftar till att främja sysselsättning och upprätthålla en god servicenivå. Stödformen har trots förhållandevis låga kostnader varit framgångsrik. Genom glesbygdssstödet kan t.ex. ett antal lanthandlare fortsätta sin verksamhet, samtidigt som pensionärer kan få varor hemsända och affären vara ett serviceorgan för t.ex. systembolag och apotek.

Glesbygdssstödet har emellertid framför allt betydelse för tillkomsten av sysselsättningsmöjligheter som ett komplement till skogs- och jordbruk.

12.7 Glesbygdsdelegationen

Regeringen föreslår att glesbygdsdelegationen skall bli ett statligt verk under ledning av en generaldirektör. Verkets uppgifter blir dock mycket begränsade – i stort sett samma typ av verksamhet som glesbygdsdelegationen hittills svarat för.

En särskild utredare föreslog att glesbygdsdelegationen skulle ombildas till en myndighet. Denna myndighet skulle försvara glesbygdens intressen mot andra statliga verk.

Utredarens förslag till uppgifter var delvis orealistiska – om inte ens regeringen själv förmår tillse att olika myndigheter inte vidtar åtgärder som skadar glesbygdens intressen skulle knappast en liten myndighet i Östersund klara detta. Därtill skulle en särskild glesbygdsmyndighet riskera att medföra att andra myndigheter tar mindre hänsyn till glesbygdens aspekter inom sina ansvarsområden.

De uppgifter som regeringen föreslår att den nya myndigheten skall ha är knappast av den karaktären att det krävs ett särskilt statligt verk. Enligt vår mening finns det ingen anledning att inrätta en ny myndighet.

13.1 D 1 Lokaliseringsbidrag

Stödformen lokaliseringsbidrag bör utgå. De av oss föreslagna Riskgarantilånen bör på ett bättre sätt kunna bidra till utvecklingen inom stödområdena.

Regeringen föreslår emellertid även att 150 miljoner kronor anvisas till lokaliseringsbidrag på tilläggsbudget för innevarande år. Regeringen hänvisar till att många företag nu investerar. Det vore olyckligt om företag startar investeringar i tron att de kommer att erhålla ett stort statsbidrag utan att staten sedan är beredd att infria sina löften. Vi delar därför regeringens mening att anslaget under innevarande budgetår bör utökas. Den av regeringen föreslagna anslagsökningen är dock större än vad som är motiverat.

Anslaget bör fastställas till 75 miljoner kronor.

13.2 D 4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter

Vi beräknar att den av oss ovan föreslagna utökningen av den näringsgrensmässiga omfattningen av nedsättningen leder till ökade kostnader för staten på cirka 65 miljoner kronor.

13.3 D 5 Sysselsättningsbidrag

Den av oss föreslagna restriktiva användningen av sysselsättningsbidrag bör sänka kostnaderna betydligt. Vi beräknar medelsbehovet till 75 miljoner kronor.

13.4 D 6 Särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder

Regeringens beskrivning av dessa anslag är mycket knapphändig. Det framgår emellertid att beteckningen infrastrukturåtgärder delvis är missvisande. Regeringen anser inte att medlen skall nyttjas för förbättrade vägar, järnvägar eller flygplatser. Den typ av åtgärder som regeringen anser att anslaget bör utnyttjas till bör enligt vår mening huvudsakligen kunna tillfredsställas inom ramen för länsanslagen. Regeringens förslag innebär att 200 miljoner kronor skall anvisas till fyra län. Denna del av anslaget anser vi bör utgå.

I vår partimotion med anledning av proposition 1989/90:88 om vissa näringspolitiska frågor föreslår vi betydande anslag för infrastrukturinvesteringar inom transportsektorn: ca 0,5 miljarder kronor som en särskild förstärkning till Banverket för järnvägsinvesteringar och ett ökat anslag till väginvesteringar och vägunderhåll med drygt 1,5 miljarder kronor.

Resterande 130 miljoner kronor av anslaget skall enligt regeringens förslag stå till regeringens förfogande. Av dessa medel har regeringen redan utlovat bl.a. anslag till Blekinge Kustbana. Även de ovan nämnda särskilda anslagen till forskning vid mindre högskolor skall enligt förslaget belasta detta anslag.

Vi beräknar att 100 miljoner kronor bör vara tillräckligt för denna typ av insatser.

Vi motsätter oss att delegationen omvandlas till en myndighet med säte i Östersund. Därmed minskar också statens utgifter för delegationen. Vi beräknar utgiftsbehovet till 7 miljoner kronor.

13.6 D 10 Särskilda regionalpolitiska insatser i Jämtland

Regeringen har ett flertal gånger lagt fram olika slags regionalpolitiska "paket". Detta är ännu ett i raden av "paket" från regeringen.

Det finns visserligen anledning att beakta de särskilda regionalpolitiska förhållandena i Jämtland. Det finns emellertid inte anledning att lägga fram förslag om särskilda medel till just Jämtland. De verksamheter i Jämtland som regeringen anser skall erhålla stöd kan stödjas inom ramen för länsanslaget.

13.7 D 11 Riskgarantilån

Vi beräknar kostnaderna för det av oss föreslagna systemet med riskgarantilån till 250 miljoner kronor under kommande budgetar.

14. Hemställan

Det bör ankomma på utskottet att utforma erforderlig lagtext.

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att nedsättningen av socialavgifter i stöd-område 1 skall gälla alla verksamheter förutom offentlig sektor, i enlighet med vad i motionen anförts.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om målen och medlen för regionalpolitiken.
3. att riksdagen avslår vad regeringen föreslagit beträffande regionalpolitiskt företagsstöd i samband med investeringar i byggnader och maskiner.
4. att riksdagen beslutar att införa ett system med riskgarantilån i enlighet med vad i motionen anförts.
5. att riksdagen beslutar att godkänna riktlinjer för utvecklingsbidrag i enlighet med vad i motionen anförts.
6. att riksdagen beslutar att godkänna riktlinjer för sysselsättningsstöd i enlighet med vad i motionen anförts.
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den högre utbildningens kvalitet.
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de krav som måste gälla även för utbildning i form av distansundervisning.
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samordning av och tydligare klargörande av ansvaret för distansundervisningen.
10. att riksdagen beslutar att godkänna riktlinjer för forskning vid mindre högskolor i enlighet med vad i motionen anförts.
11. att riksdagen avslår regeringens förslag om särskilda regionalpolitiska insatser i Jämtland i enlighet med vad i motionen anförts.

12. att riksdagen avslår regeringens förslag om inrättande av en myndighet för glesbygdsfrågor i enlighet med vad i motionen anförts.

13. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Lokaliseringsbidrag för budgetåret 1990/91 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 000 kr.,

14. att riksdagen till Lokaliseringsbidrag på tilläggsbudget på statsbudgeten för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationanslag av 75 000 000 kr.,

15. att riksdagen till Nedsättning av socialavgifter för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 415 000 000 kr.,

16. att riksdagen till Sysselsättningsbidrag för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag av 75 000 000 kr.,

17. att riksdagen till Särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.,

18. att riksdagen till Glesbygdsdelegationen för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 7 000 000 kr.,

19. att riksdagen till Riskgarantilån för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag av 250 000 000 kr.

Stockholm den 26 mars 1990

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Rolf Clarkson (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Gullan Lindblad (m)

Arne Andersson (m)

i Ljung

Ingegerd Troedsson (m)

Görel Bohlin (m)

Rolf Dahlberg (m)

Gunnar Hökmark (m)

Bo Lundgren (m)

Sonja Rembo (m)

